

Un Tomb

Masquefa - Abril 2005

Masquefa i la Marca del Penedès.
Daniel Garcia Giménez. Llicenciat en Història.

En l'espai que abraça allò que els historiadors han anomenat la *Marca del Penedès*, territori de frontera que separava a cristians de sarraïns entre els segles VIII i IX, apareixen segons la toponímia Mediona, Lavit, Gelida i Calafell, tot formant un arc que travessaren els cristians des de el nord camí del camp de Tarragona, molt possiblement governat des de Tortosa. Una mica més amunt d'aquest arc i sense aparent funció defensiva, com a avantguarda per ésser el topònim àrab més al nord-est d'aquesta zona, sola Masquefa.

El fet de constatar que Masquefa és un topònim àrab ens obliga a posar-la en relació als esdeveniments que forjaren la seva aparició. Penso que una bona manera de fer-ho es situar-la geo-estratègicament dins el projecte global d'Al-Andalus, impulsat a través del califat i governat en última instància des de Còrdova.

Durant el segle VIII els àrabs posen els primers nuclis de població més enllà de l'Ebre en funció d'un projecte que havia d'ésser aturat pel contraatac cristià, que començà tan bon punt Carles Martel va aturar l'avanç musulmà a Poitiers a l'any 732, forçant als sarraïns a consolidar i crear estructures defensives el més ràpid possible en aquelles zones on el desenvolupament dels seus assentaments ho permetés. La conquesta per sobre de l'Ebre s'havia organitzat des de el sud-oest cap al nord-est degut a la lògica geogràfica que marca el punt d'inclinació sobre el mapa que té el riu Ebre. Aquest procés de consolidació durarà fins a la meitat del segle IX, moment just en que els cristians ja estan arribant des de el nord, guanyant terreny a la frontera.

Malgrat que falten molts estudis seriosos i locals a tot el territori, sabem que a la plana de Lleida i al llarg del curs baix de l'Ebre els musulmans varen desenvolupar del tot el seu model d'assentament; per contra als territoris més propers a la ciutat comtal i encara més al nord-est català això no va ser així. A la Catalunya Nova es veu perfectament el model polític d'assentament àrab, regit per una Medina i la seva àrea d'influència definida per petits sistemes de poblacions de caràcter radial en davallada demogràfica respecte al seu centre rector immediat. Millor s'observa a la plana de Lleida el sistema defensiu, encarat al l'enemic infidel seguint els cursos fluvials en direcció nord fins a trobar per cada centre poblacional la seva contrapartida defensiva: un husun o hisin en plural que eren autèntiques fortaleses poblades, ben equipades amb torres de guaita, situades a les valls pre-pirinenques esperant segurs atacs des de les muntanyes del nord.

Masquefa, *Terra Fèrtil* poblada per berebers de la confederació dels Butrs, com la resta de la *Marca del Penedès*, fou un engranatge d'un projecte menys estructurat que no persegueix o no va poder consolidar una frontera defensiva estable. Els nuclis poblacionals són petits i la organització política precària que deduïm pel fet que no s'han conservat restes arquitectòniques ni hem trobat ceràmiques de consideració.

La traducció del topònim àrab Masquefa podria indicar un assentament escollit per ús agrícola dins un projecte territorial que va quedar inacabat, ja que els nuclis de la Marca del Penedès estan situats a les riberes dels rius com en el cas dels assentaments de la Catalunya Nova, però no trobem encara la seva contrapartida defensiva, toponímica ni arqueològica.

Bibliografia

Cuadrada Majó, Coral. L' aixada i l' espasa. L' espai feudal a Catalunya. Arola Editors, 1999.

Barceló, M. "La cuestión septentrional. La arqueología de los asentamientos andalusíes más antiguos" en Aragon en la Edad Media, IX. 1991, p. 341-353.

Perez Fornés, Xavier. Masquefa: "Terra Fètil" en Un Tomb, Ajuntament de Masquefa. Regidoria de Cultura, setembre 2002.